

Examen VMBO-BB

2014

tijdvak 1
maandag 19 mei
9.00 - 10.30 uur

Nederlands CSE BB

Bij dit examen hoort een uitwerkbijlage.

Beantwoord alle vragen en maak alle opdrachten in de uitwerkbijlage.

Dit examen bestaat uit 30 vragen en een schrijfopdracht.
Voor dit examen zijn maximaal 42 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Voor de lol de lucht in

(1) Ondanks dat in een mooi weekend de dagjesmensen ook de lucht in gaan en het daar steeds drukker wordt, is – zo blijkt uit onderzoek – het luchtruim veilig. Het is namelijk nog niet zo eenvoudig om een vliegbrevet te halen. Gaat er dan toch iets mis, dan is dit voor alle partijen een wake-up call ...

(2) Niets menselijks is een piloot vreemd en zeker ook bij ervaren piloten kan bij routinehandelingen laksheid optreden. Maar voor een vlieger is veiligheid van het allergrootste belang. “Hij wil zijn vlucht graag navertellen”, vertelt Ary Stigter van AOPA-Nederland, de belangenvereniging van de ruim vijfduizend privépiloten in Nederland. “Dus worden aan hem meer eisen gesteld dan aan een weggebruiker.”

(3) Zo moet elke piloot iedere twee jaar een test doen: vliegen met naast zich een instructeur die hem noodprocedures laat oefenen. Die neemt dan ineens het gas terug en laat de motor stationair draaien, waarop de piloot de *drill* voor motorstoring moet uitvoeren. Wie faalt voor deze test, loopt een grote kans zijn duurbetaalde – denk aan zo’n 15.000 euro – vliegbrevet te moeten inleveren. Bovendien worden piloten regelmatig medisch gekeurd en moeten ze minstens eenmaal in de drie maanden vliegen.

(4) Het Nederlandse luchtruim raakt, zeker op mooie dagen, steeds voller met vliegende recreanten. De nieuwste

trend zijn de ultralight vliegtuigen, een categorie die zowel bestaat uit zeer lichte, volwaardige vliegtuigen als uit parapentes met een hulpmotor, de zogenoemde paramoteurs. Het aantal paramoteurs in Nederland is enorm toegenomen sinds het in 2004 is toegestaan om hiermee te vliegen.

(5) Af en toe hoor je bij de recreatieve luchtvaart berichten over ongevallen (of bijna-ongevallen) met ballonnen, deltavliegers en vliegtuigen, soms met gewonden en doden. Onlangs verongelukte wegens een plotseling optrekkende mist, een Cessna 172 met vier inzittenden, die zwaar gewond werden opgenomen in het ziekenhuis. Dit soort ongelukken zet ons weer met beide benen op de grond: we zijn geen skygods. De weersomstandigheden kunnen heel bepalend zijn. Toch is het kleine vliegen net zo veilig als de grote luchtvaart. “De kleine luchtvaart vliegt in hetzelfde luchtruim. We moeten dus aan dezelfde eisen voldoen als de grote luchtvaart, zowel wat betreft de vliegers als de toestellen”, aldus Stigter.

(6) Hoe veilig het luchtruim ook is, er zijn zeker kritische geluiden. Zo constateerde de luchtvaartinspectie na een uitgebreide controle vorig jaar, dat het bij veel vliegtuigpiloten schort aan de voorbereiding van de vluchten. Volgens Stigter is dat eigenlijk niet echt een probleem. “Een ervaren piloot, die weet dat hij met slechts twee passagiers aan boord niet overbeladen is, kan geen gewichtberekeningen ter controle overleggen, maar heeft dat natuurlijk wel uit het hoofd gedaan.”

(7) Bij een tweede controle waren er trouwens geen problemen meer. Het grootste probleem volgens de Raad voor de Veiligheid zijn de zogenoemde *infringements*: zo noem je het als een vliegtuig zonder contact met de verkeersleiding te onderhouden, een gebied in vliegt waar dat verplicht is. Het meest geruchtmakende incident daarmee deed zich twee jaar geleden voor bij Schiphol. Een klein privévlucht kwam daar bijna in botsing met twee grote passagiersvliegtuigen. In een rapport over dit incident meldt de Onderzoeksraad dat er jaarlijks ruim 400 *infringements* voorkomen, waarbij zeker de helft veroorzaakt wordt door de kleine luchtvaart.

(8) “De belangrijkste oorzaken van *infringements* zijn slechte voorbereiding, uitwijken voor slecht

weer, verkeerde interpretatie van de navigatieapparatuur en afleiding door passagiers”, zegt Stigter. “Dat op Schiphol was natuurlijk een heel gevaarlijke situatie. Maar in de statistieken wordt ook het schampen van een dergelijk gebied meegerekend. Dat is vergelijkbaar met de situatie dat je met je auto op de witte streep komt en dan weer terugstuurt. Alleen staan in de lucht geen strepen, die staan op de kaart.”

(9) Wat in de vliegsport totaal geen issue is, is alcoholgebruik. “Vliegers drinken geen druppel als ze de lucht ingaan”, stelt Stigter. “Zij drinken hun biertje na de veilige landing. Wat vliegen moeilijk maakt, zijn de handelingen en de procedures die je moet beheersen, maar waarvan je hoopt dat je ze nooit nodig hebt.”

naar een artikel van Chris Halkers en Jos de Poel, de Gelderlander, 30 mei 2012

- 1p 1 Wat is de bedoeling van de vetgedrukte inleiding?
Deze geeft een
- A korte voorgeschiedenis van het tekstonderwerp.
  - B korte vooruitblik op de inhoud van de tekst.
  - C overzicht van de opbouw van de tekst.
  - D persoonlijke mening over het onderwerp.
- 1p 2 Wat is het verband tussen alinea 2 en 3?
- A Alinea 2 en alinea 3 vormen een opsomming.
  - B Alinea 2 en alinea 3 vormen een tegenstelling.
  - C Alinea 3 geeft voorbeelden bij wat er in alinea 2 gezegd wordt.
  - D Alinea 3 is een herhaling van de informatie uit alinea 2.
- 1p 3 Welk kopje geeft het beste de inhoud van alinea 4 weer?
- A Bij mooi en slecht weer
  - B Geen modeverschijnsel
  - C Steeds meer lichte vliegtuigjes
  - D Toestemming vragen
- 1p 4 Een tekst kan bestaan uit feiten, de mening van de schrijver en de mening van deskundigen / iemand anders.
Wat tref je aan in alinea 6 van deze tekst?
- A alleen feiten
  - B alleen de mening van de schrijver
  - C alleen feiten en de mening van iemand anders
  - D feiten, de mening van de schrijver en die van iemand anders
- 1p 5 Wat is het verband tussen alinea 7 en 8?
- A Alinea 7 en 8 vormen een opsomming.
  - B Alinea 7 en 8 vormen een tegenstelling.
  - C Alinea 8 geeft een toelichting op wat er in alinea 7 genoemd wordt.
  - D Alinea 8 noemt een gevolg van de oorzaak die in alinea 7 genoemd wordt.
- 1p 6 Wat is de belangrijkste bedoeling van alinea 9?
- A een voorbeeld geven
  - B iets ontkennen
  - C nieuwe gegevens toevoegen
  - D teleurstelling uitspreken
- 1p 7 Wat is de belangrijkste bedoeling van de schrijver van deze tekst?
De schrijver wil de lezer
- A amuseren met een artikel over sportvliegtuigjes.
  - B informeren over de (on)veiligheid van het luchtruim.
  - C overhalen om ook aan recreatievliegen te gaan doen.
  - D overtuigen dat het heel moeilijk is om een vliegbrevet te halen.

Schatten met een verhaal

(1) Het is een bijzondere beleving. Wie vanuit het Texelse dorp Oudeschild over de Waddenzee kijkt, ziet in eerste instantie alleen maar water. Maar in dat water bevinden zich tientallen scheepswrakken die roerloos op de zeebodem liggen als stille getuigen van een ver verleden. Het gaat om schepen van zeventiende-eeuwse koopvaarders, die met hun handel op weg waren naar de Oost. Het zijn wrakken met daarin wijnflessen, koffiebonen of graan. Wie dat beseft, krijgt direct een ander gevoel bij die plek.

(2) In de Waddenzee en de Noordzee liggen duizenden scheepswrakken. Volgens een schatting van VN-cultuurorganisatie Unesco liggen er wereldwijd zelfs drie miljoen scheepswrakken op de zeebodems en er worden nog steeds nieuwe wrakken ontdekt. Gezonken schepen zijn mogelijke schatkamers, niet alleen van spullen, maar ook van kennis.

(3) De Nederlandse overheid heeft eeuwenlang niet omgekeken naar Nederlandse scheepswrakken. In de jaren tachtig van de vorige eeuw werd archeologisch onderzoek onder water belangrijker. Tot die tijd konden commerciële bergers meer dan eens schatten uit Nederlandse schepen opduiken, waarbij ze zelf het grootste deel van de opbrengst hielden. Toch staat een aantal van die vondsten nog tentoongesteld in Nederlandse musea.

(4) Nu staat de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) een grote klus te wachten. De dienst gaat alle scheepswrakken in Nederlandse wateren in kaart brengen. “Er is al wel wat over bekend uit oude archieven van de Verenigde Oost-Indische Compagnie, uit buitenlandse archieven en oude zeekaarten”, zegt Martijn Manders, archeoloog van de RCE, “maar dat moet allemaal worden gecombineerd en in computers worden opgeslagen. Het belangrijkste is nog: wat is de archeologische waarde van die wrakken? Welke wrakken kunnen veel gestelde vragen beantwoorden over onze geschiedenis op zee?”

(5) Schepen zijn heel belangrijk geweest voor de Nederlandse geschiedenis, benadrukt Manders. “Het waren technologische hoogstandjes. Zonder schepen geen handel, geen oorlog. Het schip was lange tijd het enige middel om met vracht verre afstanden te overbruggen. Scheepswrakken zeggen veel over hoe we dachten en handelden. Maar we weten eigenlijk heel weinig van de verhalen erachter.”

(6) Manders vindt het jammer dat er ‘kapers op de kust’ zijn, die uit zijn op financieel gewin. “Schatzoekers zien scheepswrakken vooral als middelen om er zelf rijker van te worden. Wetenschappers zoals wij werken juist andersom: wij bestuderen al die voorwerpen om nieuwe inzichten en verhalen te krijgen. Historische bronnen zoals geschreven verslagen en prenten

kunnen daarbij helpen, maar die geven wel een persoonlijk gekleurd beeld.

(7) Zo had je in de zeventiende eeuw vader en zoon Van de Velde die schilderijen maakten van zeeslagen”, vertelt Manders. “Bij een zeeslag tussen de Engelsen en de Nederlanders voeren ze uit in hun boot en maakten ze vanaf het water de mooiste, meest gedetailleerde schetsen. Daar kon je veel informatie uit halen. Maar altijd waren het de Nederlandse schepen die de Engelse aan flarden schoten. Totdat de Engelse koning hun schilderkunst begon te waarderen en de Van de Veldes vroeg voor hem te komen werken. Sindsdien

wonnen op het doek de Engelsen altijd.”

(8) Archeologen als Manders zouden het liefst willen dat scheepswrakken op de zeebodem blijven liggen. Schatzoekers willen de ‘buit’ juist naar boven halen. Manders: “Opgraven doen we alleen als het echt niet anders kan, bijvoorbeeld als het wrak in de weg ligt.” Maar onder water gaat het wrak toch verloren aan erosie? “De plek onder water is vaak juist gunstig voor het langdurig behoud”, zegt Manders. “Bovendien, sommige wrakken worden opengesteld voor het publiek, met bijvoorbeeld extra informatie op de zeebodem. Dan heb je een soort onderwatermuseum.”

*naar een artikel van Dewi Gigengack,
de Gelderlander, 25 februari 2012*

- 1p **8** Wat is de bedoeling van de eerste, vetgedrukte alinea?
In de eerste alinea
- A** wordt de opbouw van de rest van de tekst uitgelegd.
  - B** wordt iets verteld over de geschiedenis van het tekstonderwerp.
  - C** wordt met een grappig voorbeeld aandacht voor het tekstonderwerp gevraagd.
  - D** wordt vooraf de conclusie van de hele tekst gegeven.
- 1p **9** “Het is een bijzondere beleving.” (alinea 1)
Wat is hier bijzonder?
- A** een ander gevoel krijgen bij die plek
  - B** de tientallen scheepswrakken met inhoud onder water
  - C** de zeventiende-eeuwse koopvaarders op weg naar de Oost
  - D** vanuit Oudeschild uitkijken over het water van de Waddenzee

- 1p 10 Waarom zijn de scheepswrakken voor de RCE (alinea 4) zo belangrijk?
De scheepswrakken zijn voor de RCE zo belangrijk, omdat
- A al die wrakken in Nederlandse musea tentoongesteld moeten gaan worden.
  - B commerciële bergers de wrakken opsporen, leeghalen en de spullen verkopen.
  - C de onderwaterarcheologie zich sinds de vorige eeuw zo sterk ontwikkeld heeft.
  - D ze niet alleen voorwerpen bevatten, maar vooral ook historische waarde hebben.
- 1p 11 Een tekst kan bestaan uit feiten, de eigen mening van de schrijver en de mening van iemand anders.
Wat tref je aan in alinea 3?
- A alleen feiten
  - B alleen de mening van iemand anders
  - C feiten en de eigen mening van de schrijver
  - D feiten en de mening van iemand anders
- 1p 12 Wat is het verband tussen alinea 6 en 7?
- A Alinea 6 en 7 vormen samen een tegenstelling.
  - B In alinea 6 staat een uitspraak en alinea 7 geeft daarbij een voorbeeld.
  - C In alinea 6 staat een doel en in alinea 7 het middel om dat te bereiken.
  - D In alinea 6 staat een oorzaak en in alinea 7 het gevolg daarvan.
- 1p 13 Welke zin geeft het beste de hoofdgedachte van de hele tekst weer?
- A De overheid laat alle scheepswrakken in de Nederlandse wateren opsporen vanwege de grote historische waarde ervan.
  - B Gezonken schepen uit de zeventiende eeuw zijn waardevolle technologische hoogstandjes met allerlei spullen erin.
  - C Oude scheepswrakken zijn interessant voor commerciële bergers, omdat die geld willen verdienen met de verkoop van de spullen daaruit.
  - D Uit archieven van de Verenigde Oost-Indische Compagnie zijn we al veel te weten gekomen over de vindplaats van oude scheepswrakken.
- 1p 14 Wat is de bedoeling van de laatste alinea?
Met de laatste alinea wil de schrijfster
- A een samenvattende conclusie geven.
  - B een toekomstverwachting geven.
  - C een waarschuwing geven.
  - D nieuwe informatie geven.

Waarom moet altijd alles leuk zijn?

(1) Verstandelijke overwegingen spelen in onze leuk-cultuur nauwelijks een rol, stelt psycholoog Lester Hoekstra: “Ik hoop dus maar dat de lezer dit artikel leuk gaat vinden. We willen leuke dingen meemaken in een leuke omgeving waarin we kunnen doen wat we leuk vinden. Ons werk moet leuk zijn, de studie, de vrije tijd, de omgang met familie en vrienden. We willen een leuk leven en daar is niets op tegen. Het gaat alleen mis, als het leuke een doel wordt.

(2) Ik zie dit verschijnsel bij mensen die problemen hebben met het kiezen van studie of werk. Van alle kanten krijgen ze aangeraden dat ze moeten kiezen wat ze leuk vinden. Niet alleen door vrienden en kennissen, maar ook door de professionele adviseurs. Logisch bekeken is het een onmogelijk advies, omdat ‘iets leuk vinden’ een idee is waarvan je van te voren natuurlijk niet kunt weten hoe het uitpakt.

(3) Als mensen alleen kiezen voor wat zij leuk vinden, zullen zij geneigd zijn vooral op emotionele gronden te kiezen. Namelijk datgene waarvan ze verwachten dat het een prettig gevoel geeft. Erg verstandig is dat niet. Het kan gemakkelijk leiden tot teleurstellingen, want iets gaan doen wat je leuk lijkt, hoeft nog niet te betekenen dat het ook een succes wordt. Daarom is aan te raden op meer rationele gronden een keuze te maken. Datgene te kiezen waarvan je weet dat je het goed kunt of dat je goed in staat bent het te leren. Bovendien is het raadzaam

iets te kiezen waar voldoende vraag naar is. Een studie kunstgeschiedenis kan leuk zijn, maar het is niet zo prettig om aan te schuiven bij een legertje werkloze kunstdocenten.

(4) In onze leuk-cultuur spelen deze verstandelijke overwegingen echter nauwelijks een rol. Het idee dat het leuk moet zijn, is daarvoor veel te sterk. “Ik zal wel gek zijn om tot mijn 67ste werk te doen dat ik niet leuk vind”, hoorde ik onlangs mijn neefje zeggen. Jongeren worden ook gesterkt in het idee dat ze moeten doen wat ze leuk vinden, door voorbeelden van succesrijke mensen die zeggen dat ze hebben gedaan wat ze leuk vonden. Dat ze heel hard werkten en uitzonderlijke talenten hebben, daar hoor je ze niet over, omdat dit voor hen blijkbaar heel gewoon is. Zo trek je makkelijk de verkeerde conclusie dat het doen wat je leuk vindt, leidt tot goede prestaties.

(5) We kennen allemaal de ervaring dat dingen die we graag doen, als vanzelf gaan en vaak goed lukken. Je zou dan graag willen dat je werk en andere bezigheden ook altijd op die manier gaan. Maar ik denk dat het uitzonderlijke ervaringen zijn en dat, ongeacht wat je hebt gekozen, je het vroeg of laat meemaakt dat dingen minder prettig gaan en misschien zelfs wel een opgave worden. Je hebt mensen die er dan mee stoppen en op zoek gaan naar iets anders dat ze leuk vinden. Door mijn werk als psychotherapeut heb ik kennis kunnen maken met verscheidene mensen die

dit op een heel consequente manier in praktijk brachten. Nooit bleven ze iets doen wat hun niet beviel.

(6) Je zou verwachten dat deze mensen, die echt alleen maar deden wat ze leuk vonden, het wel erg naar hun zin hadden. Maar ze voelden zich helemaal niet zo goed. Ze zochten hulp, omdat zij zich juist ongelukkig voelden. Erg ongelukkig zelfs. Wat je niet zou verwachten bij mensen die doen wat ze leuk vinden.

(7) Kennelijk zijn mensen er niet op gemaakt om alleen maar te doen wat ze leuk vinden. Het zou niet zo belangrijk moeten zijn. Je ziet namelijk

dat personen die zich over het algemeen goed voelen, helemaal niet uit zijn op iets leuks. Ze houden zich veel meer bezig met de dingen die zij in hun leven willen bereiken. Ik denk dat juist dat streven om iets te realiseren heel belangrijk voor mensen is. Ze kunnen ermee aan de slag. Het maakt ze actief en ze zijn daarbij in de gelegenheid gebruik te maken van de talenten en competenties die ze hebben. Dat geeft ze voldoening. Maar het betekent ook dat ze regelmatig iets doen wat ze helemaal niet zo leuk vinden. Onbegrijpelijk misschien voor mensen die het alleen maar leuk willen hebben, maar het bevat ze nog goed ook.

*naar een artikel op internet: www.volkscrant.nl,
7 september 2011*

- 1p 15 Wat is het doel van de vetgedrukte inleiding?
Het doel is om
- A aan de lezer duidelijk te maken hoe de tekst is opgebouwd.
  - B door een leuk verhaaltje te vertellen de aandacht van de lezer te trekken.
  - C een samenvatting te geven van de inhoud van de rest van het artikel.
  - D enkele belangrijke personen uit de tekst aan de lezer voor te stellen.
- 1p 16 Welk kopje geeft het beste de inhoud van alinea 2 weer?
- A Advies
  - B Professionals
  - C Studiekeuze
  - D Verstandig
- 1p 17 Wat is het verband tussen alinea 3 en 4?
- A Alinea 3 en 4 vormen een opsomming.
  - B Alinea 3 en 4 vormen een tegenstelling.
  - C Alinea 3 noemt een probleem, alinea 4 geeft de oplossing.
  - D Alinea 3 noemt het middel en alinea 4 noemt het doel.

- 1p 18 “... omdat dit voor hen blijkbaar heel gewoon is.” (alinea 4)
Naar wie verwijst het woord “hen”?
A jongeren
B familieleden
C succesrijke mensen
D 67-plussers
- 1p 19 “Je hebt mensen die er dan mee stoppen ...” (alinea 5).
Naar welke gebeurtenis verwijst “dan”?
dat mensen stoppen met iets als
A alles alleen maar leuk blijft
B dingen tegenzitten
C er geen tijd meer is
D er hulp geboden wordt
- 1p 20 Welk kopje past beslist **niet** boven alinea 6?
A Hulp
B Ongelukkig
C Opvallend
D Tevreden
- 1p 21 Wat is de bedoeling van alinea 7?
In deze alinea wordt een
A advies gegeven.
B conclusie gegeven.
C vraag gesteld.
D waarschuwing gegeven.
- 1p 22 Wat is de belangrijkste bedoeling van de schrijver van deze tekst?
De schrijver wil vooral
A de lezer aansporen om bij de opvoeding van kinderen niet alleen van leuke dingen uit te gaan.
B de lezer amuseren met leuke voorbeelden uit het leven van gewone mensen.
C de lezer informeren over de nadelen van de gedachte dat mensen voor leuke dingen moeten kiezen.
D de lezer overhalen om altijd te kiezen voor datgene wat het beste voelt.

Pasta aan de kook – gas uit!

(1) Een beter milieu begint bij jezelf. Maar de beste ideeën voor een duurzaam bestaan hoef je niet zelf te bedenken. De organisatie Nudge helpt je samen met anderen de schouders onder een zuinig en duurzaam leven te zetten.

(2) Besparen en tegelijk duurzamer leven. Wie zou dat, met het oog op de portemonnee en een groene, schone toekomst, niet willen? Dus nemen we ons regelmatig voor er zelf iets aan te doen. De keuze of en hoe we verantwoordelijkheid nemen voor een betere toekomst, is heel persoonlijk, want een beter milieu begint bij onszelf.

(3) We kunnen allemaal korter douchen, biologisch vlees eten in plaats van kiloknallers, seizoensproducten bij een plaatselijke boer kopen en de verwarming een paar graden lager zetten. Maar de motivatie om al die moeite te doen, staat wel onder druk. Zuinig aan doen is leuk, maar terwijl jij na vier minuten douchen de kraan braaf dichtdraait, neemt de hele straat het er nog eens van. En hoezo minder stoken? Kijk naar al die winkeliers die hun deuren zelfs bij vorst wagenwijd open laten staan. Zolang bewust kiezen voor een beter milieu geen automatisme is, blijkt het ondanks de beste bedoelingen heel moeilijk te zijn ernaar te leven.

(4) Toch is een groene economie wel degelijk gewoon een kwestie van doen, helemaal in een tijd waarin het economisch minder gaat. In je eentje een groenere economie dichterbij

brengen mag weliswaar kansloos zijn, samen met anderen is het haalbaar. Dan wordt bewust kiezen voor een duurzaam leven een optelsom van vele kleine en grote stappen.

(5) Eén van de organisaties die een duurzame samenleving dichterbij wil brengen op een economisch verantwoorde manier, is Nudge (in het Engels betekent dit 'een duwtje of een zetje geven'). Om consumenten te helpen met het nemen van initiatieven zoekt Nudge samenwerking met onderwijs, wetenschap, overheid en het bedrijfsleven. Omgekeerd werkt het trouwens ook: voor duurzame initiatieven vanuit de overheid of van ondernemers zoekt Nudge consumenten die deze producten of diensten een kans willen geven.

(6) Zoals zonnepanelen. Iedere huiseigenaar vraagt zichzelf wel eens af of deze panelen op het eigen dak wel een goede investering zijn. Maar de wirwar aan regels, wél of geen subsidie, de keuze voor de beste aanbieder en de keuze voor zelf plaatsen of toch liever door een aannemer, maken dat er uiteindelijk niets gebeurt.

(7) Jammer, want als de aanschaf van zonnepanelen in één keer met de hele straat geregeld kan worden, zijn al die keuzes makkelijker te maken en kan de prijs ineens behoorlijk zakken. Daarom lanceerde Nudge de campagne Zonnekracht. Begin februari werden op een dak in de Haagse Vogelwijk de eerste zonnepanelen in het kader van de

campagne Zonnekracht geplaatst. Bewoonster Leny Dijkshoorn zag voor het eerst de meter teruglopen, ondanks de kou. “In eerste instantie leken zonnepanelen voor ons niet zo interessant. De kinderen zijn het huis al uit, zodat we dus maar met z'n tweeën in een goed geïsoleerd huis wonen. Maar toen bleek dat de zonnepanelen ons toch zo'n 1.000 kWh per jaar zouden kunnen besparen.” Met de campagne Zonnekracht stimuleert Nudge het gebruik van zonne-energie op wijkniveau.

(8) Ook op kleiner, praktisch niveau is duurzaamheid wel degelijk haalbaar. Zo spant Nudge zich in om het aantal flesjes bronwater dat we jaarlijks gebruiken, terug te dringen en te vervangen door gewoon kraanwater. In veel gebieden in Nederland minstens zo lekker, overal goedkoper en stukken duurzamer. Besparen tijdens het

koken? Ook dat kan volgens Nudge goed op diverse manieren. Een leuke tip is het koken van pasta. Dat doet een gemiddeld huishouden toch minstens twee keer per week. Maar bijna niemand weet dat je op het moment dat de pasta kookt, de pan (met goed sluitend deksel) van het vuur kunt halen. Houd de gaartijd aan die op de verpakking staat en giet daarna af. De pasta is net zo lekker als anders, maar het gas brandde 7 tot 11 minuten minder. Nudge praat inmiddels met producenten om de kooktip op de verpakking te plaatsen, met als resultaat dat Albert Heijn eind vorig jaar de intentie tekende om duurzame tips als deze op te nemen op veel meer verpakkingen van levensmiddelen. Als heel Nederland dat trucje hanteert, scheelt het op jaarbasis toch snel een flinke hoeveelheid gas en komt onze groene wereld steeds dichterbij!

*naar een artikel van Sandra van Maanen,
Eindhovens Dagblad, 14 maart 2012*

- 1p **23** Wat is de bedoeling van de vetgedrukte inleiding?
- A de opbouw van de tekst duidelijk maken
  - B een belangrijke vraag stellen die later in de tekst beantwoord wordt
  - C een introductie geven van een belangrijk onderwerp van de tekst
  - D enkele belangrijke gebeurtenissen in de tekst aankondigen
- 1p **24** Welk kopje geeft het beste de inhoud van alinea 4 weer?
- A Altijd goed opletten
  - B Gewoon samen doen
  - C Lastig om te kiezen
  - D Sparen moet
- 1p **25** Wat doet Nudge volgens alinea 5 precies?
- Nudge helpt
- A bedrijven bij het ontwikkelen van een bedrijfsplan.
  - B consumenten bij de aanschaf van producten.
  - C de overheid bij het maken van bezuinigingsplannen.
  - D overheid, bedrijven en burgers milieubewust te handelen.

- 1p **26** Wat is het verband tussen alinea 6 en 7?
Alinea 7 geeft
- A een conclusie bij alinea 6.
  - B een doel en alinea 6 geeft een middel.
  - C een oplossing voor het probleem in alinea 6.
  - D een tegenstelling bij alinea 6.
- 1p **27** Een tekst kan bestaan uit feiten, de mening van de schrijver en de mening van deskundigen / iemand anders.
Wat tref je aan in alinea 8 van deze tekst?
- A alleen feiten
  - B alleen de mening van de schrijver
  - C alleen feiten en de mening van iemand anders
  - D feiten, de mening van de schrijver en die van iemand anders
- 1p **28** Welke zin geeft het beste de hoofdgedachte van de tekst weer?
- A De organisatie Nudge probeert dagelijks op allerlei manieren met iedereen te werken aan een beter milieu.
  - B Eigenlijk kunnen alleen bedrijven effectieve maatregelen treffen voor een beter milieu.
  - C Politiek en overheid schrijven strenge regels voor als het gaat om beslissingen voor een beter milieu.
  - D Zuinig en milieuvriendelijk leven is de laatste jaren steeds commerciëler geworden.
- 1p **29** Wat is de belangrijkste bedoeling van de schrijfster van deze tekst?
De schrijfster wil de lezer
- A amuseren met een verhaal over duurzame energie.
  - B informeren over het milieuprobleem met een mogelijke oplossing.
  - C overhalen om zonnepanelen aan te schaffen.
  - D overtuigen dat de organisatie Nudge veel bereikt heeft.

UMC St Radboud

Het UMC St Radboud is een topkenniscentrum voor patiëntenzorg, onderwijs én onderzoek. Met de patiënt als partner in het behandelproces blijft het Radboud zich doorlopend vernieuwen om voorop te lopen in de gezondheidszorg in een sterk veranderende wereld.

**Gedreven door kennis,
bewogen door mensen**

De Nijmeegse Vierdaagse en UMC St Radboud zijn met elkaar verbonden. Al jaren doen wij onderzoek om de gezondheid van deelnemers aan de Vierdaagse te volgen. Gezondheid is immers van levensbelang. Wij steunen dan ook van harte de stichting 'Loop voor Leven!', opgericht door enkele van onze hoogleraren. Het doel van 'Loop voor Leven!' is meer onderzoek mogelijk te maken naar het voorkómen van (erfelijke) kanker, hart- en vaatziekten en onvruchtbaarheid na kanker. Help mee en 'Loop voor Leven!': ga naar www.loopvoorleven.nl en word donateur.

Wij wensen u een gezonde Vierdaagse toe en kijken uit naar uw veilige aankomst op de Via Gladiola, bij ons ziekenhuis wachten onze patiënten op u!

voor meer informatie zie www.umcn.nl

- 1p 30 In de advertentie staat een foto van een groep wandelende mensen. Wat heb je nodig om de bedoeling van deze advertentie te begrijpen? Om de bedoeling van de advertentie te begrijpen heb je
- A voldoende aan de beide teksten boven en onder in de advertentie.
  - B voldoende aan de foto van de wandelende mensen en de twee logo's.
  - C alleen de foto van de wandelende mensen nodig.
  - D de foto van de wandelende mensen nodig, de logo's maar ook de teksten.

Schrijfofdracht

Je zit in de laatste week van het schooljaar. Je examens zitten er bijna op.

Het was een gezellig eindexamenjaar en je boekt met je vrienden en vriendinnen een gezellige vakantie naar Spanje omdat je het jammer vindt dat je veel mensen binnenkort niet meer zo vaak zult zien. Helaas heeft je beste vriend voor zijn examen een ongeluk gehad waardoor hij tijdelijk in een rolstoel zit. Bij het boeken van de reis heb je hier natuurlijk rekening mee gehouden. Hierdoor is het wel een hotel geworden in een hogere prijsklasse. Op de internetsite www.hotelvenzigolden.nl ziet het hotel er mooi uit en heb je de volgende informatie voor rolstoelgebruikers gevonden.

Voorzieningen voor rolstoelgebruikers

Ons hotel en de bijgebouwen zijn goed toegankelijk voor rolstoelgebruikers. Het hotel is voorzien van een lift. Voor gasten met rolstoelen zijn op aanvraag extra kamers op de begane grond aanwezig. In het restaurant is een speciaal rolstoeltoilet.

Als jullie na een vermoeiende vliegreis op het vakantieadres in Spanje aankomen, zie je dat het hotel verbouwd wordt. De toegangshelling is geblokkeerd. Samen tillen jullie je vriend met de rolstoel het hotel binnen. Bij de balie ontdek je dat de kamer van je vriend op de derde etage is. Op de begane grond is in verband met de verbouwing helaas geen kamer meer vrij. Als je bij de lift aankomt, zie je al dat deze buiten werking is. Je gaat terug naar de balie en vraagt of dit tijdelijk is. De receptioniste geeft aan dat de lift gedurende de verbouwing buiten werking blijft en dat de verbouwing zeker nog een week duurt. Je bent zeer ontevreden over dit alles, maar je probeert er samen met je vrienden tijdens de vakantie het beste van te maken. Thuis besluit je om direct een klachtenbrief te sturen naar het hotel, want je had deze vakantie zo goed voorbereid.

12p 31 **Schrijfofdracht:** schrijf een keurige e-mail met je klacht naar info@hotelvenzigolden.nl

Neem hierin de volgende onderdelen op.

- Stel jezelf voor.
- Vertel over de vakantie met je vrienden en vriendinnen en de drie vervelende dingen die jij meegemaakt hebt tijdens de vakantie.
- Verzin zelf twee dingen die je wél leuk vond in het hotel.
- Je hoopt dat het hotel een gedeelte van de verblijfsom terugstort.
- Sluit je e-mail keurig af.

Let er op dat je je klacht duidelijk uitlegt in je e-mail, dat je een goede indeling maakt en dat je zakelijk blijft.

De teksten die voor dit examen gebruikt zijn, zijn bewerkt om ze geschikt te maken voor het examen. Dit is gebeurd met respect voor de opvattingen van de auteur(s). Wie kennis wil nemen van de oorspronkelijke tekst(en), raadplege de vermelde bronnen. Het College voor Examens is verantwoordelijk voor vorm en inhoud van dit examen.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.